II 206632

ILE «ROMÂNIEI MILITARE»

CARACTERISTICELE GENERALE

ALE UNORA DIN

INSTITUŢIUNILE NOASTRE MILITARE

DE

MAIOR N. ALEVRA

BUCUREŞTI
Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-r I. St. Rasidescu
16, Str. Paris (fostă Doamnei), 16
1913.

36 058.

Inv. A 337

Omagiu respectuos
Maior N. Alevra

DIN PUBLICAŢIUNILE «ROMÂNIEI MILITARE»

CARACTERISTICELE GENERALE

ALE UNORA DIN

INSTITUŢIUNILE NOASTRE MILITARE

DE

MAIOR N. ALEVRA

132121

BUCUREŞTI
Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-r I. St. Rasidescu
16, Str. Paris (fostă Doamnei), 16
1913.

36.058.

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota T 206 632

1947

1956

B.C.U. "Carol I" Bucuresti
C132121

B633399

04/22/90

CARACTERISTICELE GENERALE
ALE UNORA DIN INSTITUȚIUNILE NOASTRE MILITARE

Prin instituțiuni militare se înțelege complexul legilor, regulamentelor, instrucțiunilor, ordinelor și normelor cu caracter general, cari au de scop constituirea și întrebuințarea armatei în ori și ce împrejurare.

Instituțiunile militare ca și legislațiunea în genere a ori și cărei societăți civile, nu trebue să fie rezultatul unui studiu abstract, făcut exclusiv din punctul de vedere speculativ al ideilor, ci ele trebue să reprezinte anume principii, adaptate la fapte concrete.

Numai atunci când vor satisface acestei considerațiuni, instituțiunile militare într'o armată pot să prospereze; în cazul contrar organizatorul va face ca un agricultor care ar cultivà plante exotice într'un teren și o climă, în care nu pot prinde rădăcini.

Așà dar instituțiunile trebue să fie imaginea realității și în acest caz legile militare sunt suficiente pentru a deduce multe părți caracteristice ale firei unui popor.

Ar fi natural să începem acest studiu, arătând modul cum au evoluat instituțiunile noastre militare, până să ajungă în starea în care se găsesc astăzi.

Insă, istoricul unei chestiuni este cu adevărat folositor, atunci când există evoluție și progres, când prezentul se poate înțelege mai deplin din cunoașterea trecutului, când prin munca acumulată a generațiilor în decursul unui lung șir de ani, s'a putut ajunge la un stadiu de perfecțiune mai deplin.

La noi însă în chestiunile militare, de altfel ca și în multe alte direcțiuni nu s'a lucrat prin *evoluțiune* ci prin *imitațiune*. Nu s'a ținut deci seamă că instituțiunile militare cari convin unei țări, pot fi neoportune pentru

alta, ba chiar pentru aceiaşi ţară dacă se schimbă mediul social intern sau condiţiunile externe.

Aproape toate legile noastre dela 1864 încoace au această caracteristică, aşà în cât un istoric al chestiunei nu ne-ar servì la mare lucru; în consecinţă vom analizà aceste instituţiuni în starea în care se găsesc astăzi.

*
* *

Pe lângă caracterele excelente ale rasei noastre, trebue să relevăm că firea noastră are şi caracteristice speciale cari au o mare influenţă asupra instituţiunilor militare şi de aceea trebue să le arătăm, căci vom vedeà mai în urmă, cum aceste caracteristici influenţează necontenit instituţiunile militare.

In această privinţă este de observat pe de o parte *spiritul critic* al rasei noastre, iar pe de alta *ideile liberale* ca o consecinţă a lungei stări de încătuşare în care am trăit atâtea secole.

Ca o probă a spiritului critic al rasei noastre este că la noi se face mai mare caz de ceeace nu trebuià să se facă, decât de ceeace s'a făcut bine.

Aşà spre ex: în anul 1907, când armata şi-a făcut în mod dureros, dar în toată conştiinţa datoria, nu s'a găsit altcevà mai bun de spus de unia despre ea, decât a o acuzà tocmai fiindcă şi-a făcut datoria. Nimeni însă nu a pomenit de fapte admirabile, cum ar fi spre ex. graba cu care rezerviştii deşì răsculaţi, au răspuns la ordinul de chemare sub arme; că un soldat dintr'un regiment de infanterie din Moldova, nu a ezitat să execute ordinele superiorilor săi, trăgând în propriul său părinte. Acest fapt extraordinar este cunoscut şi de Impăratul Germaniei, pe când la noi a trecut neobservat.

In fine cu ocazia acţiunei militare în Bulgaria, foarte mulţi s'au năpustit cu o furie sălbatecă pentru a scoate la iveală şi exagerà unele lipsuri şi privaţiuni cari sunt inerente războiului. Dar despre actele de eroism săvârşite de ofiţerii noştri nu se vorbeşte nimic.

O altă caracteristică a rasei noastre este un *individua-*

lism foarte pronunţat, care derivă de acolo că fiecare are o idee despre sine mai mare decât este în realitate.

Acest individualism la rândul său este cauza principală a *slabului nostru respect către principiile de autoritate*, şi pentru o instituţiune ca armata, care se bazează pe putere, este indispensabil un oarecare *autoritarism* după cum o declară „Machiavell" însuşi, în cartea sa „Principele".

Afară de aceasta, individualismul exagerat este o cauză principală a slăbiciunei noastre, deoarece **„Unirea dă puterea"**. Se poate spune că individualismul exagerat şi slaba conştiinţă a principiului de autoritate, sunt *factori negativi* pentru armată.

Ca o probă despre individualismul nostru exagerat, adică că interesele particulare primează asupra celor generale, putem cità ca ex., că la noi un Colonel comandant de regiment nu se simte de loc jignit prin faptul că pentru orice cheltuială care o face în interesul regimentului trebue, pe deoparte să ceară aprobarea, iar pe de alta să aducă facturi dela cine ştie ce persoană, sau că nu poate să reformeze nici un obiect, care nu se mai poate întrebuinţà, până ce mai întâiu nu va fi văzut de un intendant, care adesea are numai gradul de Căpitan.

Dar în schimb, dacă Comitetul Inspectorilor Generali nu va declarà pe acel Colonel susceptibil de înaintare, atunci apar imediat protestările, căci acum este interesul său personal în joc, şi care nu este altcevà decât manifestarea evidentă a nesocotirei principiului de autoritate, ca o consecinţă a individualismului exagerat, după cum s'a spus.

Acest individualism, caracteristic tuturor popoarelor de rasă latină, contrastează cu *colectivismul* popoarelor de rasă germană, care trebue să fie caracteristica cea mai deosebită a societăţii militare, care cum se ştie este bazată pe *unire şi putere*.

După cum vom vedeà, de aceste influenţe se resimt toate legile, regulamentele etc., care după cum s'a spus constitue instituţiunile ce avem.

In fine, o altă înrâurire asupra instituţiunilor mili-

tare o are *forma de guvernământ*, adică sistemul politic.

In această privință, nu vom examinà cauzele pentru cari s'a admis forma de guvernământ ce avem căci ar fi să eșim din cadrul acestui subiect, ci vom căutà să analizăm numai influența pe care o are asupra instituțiunilor militare și care mai cu seamă se manifestă în ceeace privește constituirea comandamentului superior.

Studiul nostru va începe deci cu aceasta primă chestiune.

I. Caracteristicele Comandamentului Superior.

Este știut că prin comandament superior se înțelege toate autoritățile înalte (Comandant de Armată, Minister, Statul-Major, Inspectorate de arme, Comandamente de Corp de Armată, etc.), cari concurează la constituirea, pregătirea, întreținerea și întrebuințarea armatei.

Din punct de vedere militar, comandamentul trebue să îndeplinească următoarele condițiuni:

Să fie *unic, continuu* și *permanent*.

Din punct de vedere politic și social, lucrurile nu se mai pot definì cu atâta preciziune.

In adevăr, se știe că armata într'un stat este organul destinat să-i deà siguranța de care are nevoie, și că constituirea ei își găsește regulile în „dreptul general" sau „constituția" fiecărui stat care prevede anume forme și sisteme pentru constituirea armatei.

Organizarea comandamentului superior care este o parte din puterea executivă, variază în țările constituționale cu regimul și sistemul de guvernământ, dar mai cu seamă cu raporturile dintre puterea legislativă și cea executivă.

Există două categorii de state constituționale: unele cu regim reprezentativ cum este Germania și Austria altele cu regim parlamentar cum este Anglia, Franța, Italia, România, etc.

In țările cu regim reprezentativ:

Suveranul are în timp de pace comanda *directă* și *efec-*

tivă a armatei; în acelaş timp Ministrul de Războiu este responsabil de actele sale mai mult către Suveran, decât către parlament.

Din aceasta decurg următoarele consecinţe în ceeace priveşte comandamentul superior:

1. El este *unic* adică exercitat de o singură persoană. 2. Este *permanent*, adică cine comandă armata în timp de pace o conduce şi la războiu. 3. Este *continuitate*, aceasta derivând din faptul că comandantul armatei îşi exercită în genere acţiunea un lung şir de ani (atât cât domneşte).

Rezultă deci că în asemenea state, comandamentul îndeplineşte din punctul de vedere militar cele 3 condiţiuni fundamentale pe care le-am arătat mai înainte.

Afară de aceasta, sunt însă şi alte consecinţe nu mai puţin importante care decurg dintr'o asemenea stare de lucruri şi care ne interesează pe noi în special. Acestea sunt:

1. Ministrul de războiu fiind responsabil direct către Suveran şi nu către parlament, rezultă că el va puteà să rămână la postul său, atât timp cât se bucură de încrederea Suveranului, chiar dacă parlamentul s'ar schimbà de mai multe ori în acest interval de timp. Din aceasta rezultă o mare *continuitate* în lucru.

2. Deoarece Suveranul comandă efectiv armata în timp de pace, nu este nevoe ca Ministrul de Războiu să aibă acea *supremaţie absolută asupra tuturor organelor ce compun comandamentul superior*, după cum vom vedeà că trebue să fie neapărat în statele cu guvern parlamentar. Aceasta face posibilitatea unei *dependinţi directe* de Suveran, a organelor înalte de comandament cum sunt:

Statul-Major, Cabinetul Militar, Inspectorii de Armate sau de arme şi Comandanţii de Corp de Armată.

Toate aceste organe se pot considerà ca *independente* una de alta; Ministrul de Războiu nu este răspunzător decât de *administraţia* armatei, el nu poate să deà nici un ordin de comandament şi acţiunea sa nu se exercită decât prin mijlocul legilor şi al regulamentelor.

Cabinetul militar, deoarece se ocupă cu personalul ofiţeresc (în special mutările şi înaintările), face că aceste chestiuni atât de delicate sunt cu totul scoase de sub influenţa Ministrului de Războiu, care este om politic şi cele de mai multe ori nu se poate sustrage influenţelor exterioare.

In fine Şeful Statului-Major fiind independent de Ministru, va rămâneà la postul său câtă vreme se va bucurà de încrederea Suveranului său, în acest timp putându-se schimbà mai mulţi miniştri; deci o mare stabilitate.

In acelaş timp el având sarcina specială a pregătirei armatei pentru războiu şi deci întreaga răspundere, va trebuì să-i se deà de către Ministru de Războiu toate mijloacele pe care le cere şi sunt aprobate de Suveran.

Se ştie că în Germania Impăratul a schimbat în mai multe ocaziuni pe Ministrul de Războiu, din cauză că nu ştiuse să susţină în faţa parlamentului în mod destul de convingător cererile de credite militare care fusese refuzate.

Se vede dar, cum în ţările cu regim reprezentativ, forma de guvernământ permite ca Comandamentul superior să îndeplinească toate condiţiunile de ordin militar.

In ţările cu regim parlamentar, după cum este şi la noi, constituţia hotăreşte că persoana Suveranului este iresponsabilă de actele sale şi că Miniştrii au toată răspunderea faţă de parlament.

De aceea, cu toate că prin constituţie, Suveranul este în timp de pace *Şeful suprem al armatei*, totuşi rezultă că comandamentul armatei în timp de pace îl are Ministrul de Războiu, care este, de fapt, responsabil.

In caz de războiu însă, s'a admis pretutindeni maxima Romanilor „Salus patriae suprema lex" şi de aceea comanda armatei o are efectiv fie capul Statului, fie un membru al familiei domnitoare, fie în fine un General numit.

Consecinţele acestei stări de lucruri în ceeace priveşte comandamentul sunt:

1. El nu este *unic* în timp de pace, fiind exercitat atât de Suveran (până la un oarecare punct) cât și de Ministrul de Războiu.

2. Nu este *continuu*, adică o altă persoană comandă armata în timp de pace și o alta la războiu.

3. Nu este *permanent* chiar în timp de pace și această derivă din cauza nestabilității ministeriale, deoarece soarta Ministrului de Războiu este legată de aceea a guvernului din care face parte și care este supusă fluctuațiunilor politice.

Ca un exemplu putem cità că dela 1908—1913 noi am avut 6 Miniștrii de Războiu, din care ultimii 3 s'au schimbat numai în cursul anului 1912.

Rezultă dar că la noi ca și în toate țările cu regim parlamentar, Comandamentul superior nu îndeplinește nici una din cele 3 condițiuni cerute pentru o bună funcționare.

Dar și alte consecințe nu mai puțin importante decurg din faptul că numai Ministrul are toată răspunderea actelor sale față de parlament, acestea sunt:

1. Toate organele cari compun comandamentul superior (Statul-Major, Inspectorate, Comandamente de Corp de Armată, etc.), se găsesc sub ordinele *directe* și *imediate* ale Ministrului de Războiu. Din această cauză, asemenea organe nu pot să lucreze în mod independent și paralel, după cum am văzut că se întâmplă în Statele cu regim reprezentativ.

2. Din pricina desei schimbări ministeriale, pentru a se obține o oarecare *stabilitate* și *continuitate*, este nevoie pe deoparte să se **codifice** totul prin mijlocul legilor și al regulamentelor, iar pe de alta să se recurgă la *instituțiuni cu caracter* **colectiv** (comitete și comisiuni).

3. Responsabilitățile nu sunt bine definite.

*

* *

Să vedem mai întâiu care sunt urmările faptului că

toate organele cari compun comandamentul superior se găsesc sub ordinele directe ale Ministrului de Războiu.

Consecinţele cele mai grave sunt mai cu seamă în ceeace priveşte dependinţa Şefului Statului-Major de Ministru.

In adevăr, Şeful Statului-Major găsindu-se sub această dependinţă, nu poate să organizeze şi să pregătească armata aşà cum crede el de cuviinţă, pentru ca în caz de războiu, când prin faptul că devine Şeful de Stat-Major al Comandamentului de căpetenie, are toată răspunderea conducerii operaţiunilor.

Şeful de Stat-Major va socotì desigur că nu poate conduce armata la victorie, dacă unităţile nu sunt organizate aşà cum crede el, dacă pentru mobilizare nu s'au luat anume măsuri pregătitoare, etc.

Pe de altă parte, Ministrul care singur are răspunderea în timp de pace, se preà poate să nu admită această ingerinţă, şi atunci, sau una din cele două autorităţi va absorbì pe cealaltă, sau conlucrarea va devenì foarte dificilă şi în dauna bunului mers al instituţiunilor militare.

Un regulament în această privinţă, ori şi cât de prevăzător ar fi, nu va puteà să rezolve chestiunea, aşà că ea rămâne, în ţări cu regim parlamentar ca a noastră, nerezolvată.

Ministrul de Războiu care cunoaşte greutatea răspunderii, trebue să înţeleagă grija Şefului Statului-Major, care în războiu devine răspunzător de fapt. Aceasta ar trebuì să-l călăuzească în toate acţiunile sale.

Ar trebuì întotdeauna ca oamenii ajunşi la aşà înalt post, să înţeleagă îndatoririle cu care altul este însărcinat, şi să cedeze unul în faţa altuia, punând mândria lor, sau orice altă consideraţiune la o parte.

*

* *

Să examinăm acum cari sunt consecinţele unei *excesive codificări:*

Mai întâiu este greutatea de a întocmì aceste legi, re-

gulamente, instrucţiuni, etc., din cauză că sunt prea numeroase. Apoi importanţa considerabilă ce capătă diferitele prescripţiuni şi imposibilitatea de a le aplicà în cazurile neprevăzute, de unde derivă necesitatea unor alte legi, regulamente, instrucţiuni, etc., modificatoare sau explicative.

Excesiva codificare produce **automatismul,** adică funcţionarea comandamentului ca şi cum ar fi o maşină.

Acest sistem are necontestat avantajul de a micşorà greşelile de interpretare, de a pune un frâu abuzurilor, de a se luà hotărîri identice când împrejurările sunt aceleaşi, precum şi de a disciplinà individualismul prea exagerat.

Sistema în schimb are ca desavantaje:

Scuteşte spiritul să mai gândească şi face să nască tendinţa de a *fugì de răspundere,* care este inerentă instituţiunilor bazate pe criteriul discreţionar cum este armata, şi totuşi se ştie bine că la noi nimic nu este mai periculos decât dea-şi asumà o răspundere oarecare. Din această cauză fiecare caută să se pună la adăpost după un regulament, ordin sau instrucţiune, de unde rezultă acea *maşină imensă de controluri;* cea mai mică acţiune este prevăzută, definită şi nu se poate schimbà, fiind însoţită de legalizări, iscălituri, verificări, etc. Maşină greà bazată pe neîncredere, compusă din un complicat lanţ de biurouri cari se supraveghează unul pe altul şi îşi cer aprobări reciproce pentru ori ce act de nimic.

Sistemul dă o mare valoare textelor de lege sau regulamente, deoarece sunt numeroase ocaziunile când ele sunt citate şi trebue să fie respectate cu orice preţ cu inexorabilă rigoare; totodată însă au ca efect de a micşorà prestigiul acelora catre trebue să le aplice.

Desigur că o excesivă codificare poate fi uneori justificată şi folositoare în viaţa civilă, nu însă şi în cea militară, deoarece acì voinţa unui singur om trebue la nevoie să impue la mii de oameni, chiar sacrificiul vieţii.

Pentru aceasta este necesar ca drepturile acelei per-

soane să egaleze pe acele ale legii și o asemenea convingere nu se poate înfiltrà și prinde rădăcini când legea înlocuește persoanele, *când fiecare act al său este în ceeace privește conducerea oamenilor, subordonat articolelor legii;* iar în ceeace privește chestiunile materiale este supus la nesfârșite regule, ordine, controluri, etc.

După cum se vede chestiunea are un caracter înalt și este de o mare importanță, căci tocmai în țara noastră se simte mai mult nevoia de a educà masele la principiul de autoritate.

Cu cât mai numeroase vor fi actele discreționare ale celui care comandă față de mase, cu atât mai mare va fi și efectul educativ de a infiltrà principiul de autoritate; pentrucă atunci acel care comandă va reprezentà legea intransigentă cu toate articolele ei posibile, deoarece este vorba de o lege care rationează, capabilă de a judecà toate cazurile omenești posibile.

Pe când acolo unde codificarea este excesivă, judecata și conștiința acelui care comandă sunt micșorate.

El devine pentru a spune astfel un codice ambulant în loc să fie un magistrat care poartă toga.

Dar, pentru a înlocuì codul, ajunge un modest agent de execuție, pe când spre a face pe magistratul trebue să ai inteligență, știință, judecată și mai cu seamă conștiință.

Aceasta este concepția care predomină la popoarele germanice și soliditatea instrucțiunilor lor, este o probă evidentă a temeiniciei acestor afirmațiuni.

Pentru a se justificà la noi codificarea excesivă, este obiceiul de a se pune înainte primejdia abuzurilor și a interpretările greșite.

Spre a restrânge asemenea pericole în limitele cele mai mici posibile, ar trebuì să ajungă ideia de a *prevenì* și *reprimà*. Această ideie trebue să fie aplicată cu unitate de vederi și ea depinde de *alegerea persoanelor* și de *precizarea sferei atribuțiunilor și răspunderilor;* iar pentru represiuni este nevoie de un sistem de pedepse foarte energic aplicat imediat.

Instituţiuni cu caracter colectiv (Comitete şi Consilii).

In general se crede că comisiunele şi comitetele, constitue o garanţie morală în ceeace priveşte abuzurile şi totodată o garanţie intelectuală, prin aceia că se pune pentru rezolvarea unei chestiuni mai multă competinţă, fiecare din membrii colectivităţii aducând partea sa de lumină.

Lucrurile nu stau în realitate astfel.

Un distins scriitor Italian, Gabelli spune în această privinţă:

„Colectivităţile prin spiritul părtinitor, prin neînţelegerile ce nasc din interese contrare, din păreri şi dispoziţiuni diferite, nu aduc decât o piedere de timp. Şi cum este foarte greu ca toţi să aibă talent şi ca nimeni să nu-şi asume răspunderea, rezultatul lucrului este mai întotdeauna mediocru".

Sighele[1]) spune asemenea că:

„Zece sau două-zeci de artişti sau oameni de ştiinţă, întruniţi într'un consiliu vor luà o hotărîre care nu va fi conformă nici cu arta şi nici cu ştiinţa, ajungând la nişte concluziuni cari vor surprinde publicul prin extravaganţa lor".

Un comitet sau comisiune, ori şi cât de restrâns ar fi numărul membrilor ce-l compune, este totuşi o *colectivitate* şi colectivitatea la rându-i printr'o serie de împrejurări neprevăzute, poate să devină *mulţime* şi atunci valoarea lucrărilor sale este cu totul compromisă, deoarece este dovedit că la o mulţime dispare facultatea de a judecà şi ca consecinţă ea este lipsită de orice spirit critic (Gustave le Bon).

Afară de aceasta, mulţimea nu iubeşte raţionamentele *discutate*, dar acceptă uşor pe cele *impuse*.

Când însă cu studiul unei chestiuni va fi însărcinată o singură persoană, nimic nu se va opune ca ea să primească sfaturile şefilor şi egalilor săi; *dar simţindu-se*

---

1) Psihologia mulţimei. Sighele.

singură responsabilă acea persoană nu va neglijà nimic pentru a studià în mod complect chestiunea.

Aceiaşi persoană, dacă ar face parte dintr'un consiliu sau comitet, va fi sau un membru rezervat şi modest care va aprobà dinainte, acelui care este sufletul comisiunei, fără a se simţì angajat ca să studieze el singur chestiunea, sau va fi elementul conducător a cărui opiniune va preponderà, fară să aibă însă o mare răspundere, graţie celorlalţi membrii care'l acoperă, cel puţin în parte.

Toate acestea fac ca dela comitete şi consilii să nu iasă decât deciziuni *mijlocii*, ele fiind incapabile de hotărîri *îndrăsneţe*, iar factorul timp să nu aibă nici o valoare; deci o mare întârziere în lucrări.

Cine nu cunoaşte rezultatele consiliilor aulice?

Inseamnă oare aceasta că autoritatea superioară (ministru, general, comandant, etc.), nu trebue să primească nici un sfat de nicăeri? De sigur că nu, dar această autoritate trebue să consulte *individual* persoanele competinte.

Un consiliu dă în general păreri mediocre, pe când un stat major judecă fiecare chestiune şi o tratează bine, deoarece este opera unui singur om şi nu a unei colectivităţi.

Odată aceste 'consideraţiuni' teoretice văzute, vom spune că armata noastră ţine recordul după Franţa în ceeace priveşte numărul comitetelor şi consiliilor.

In adevăr noi avem nu mai puţin de 10 comitete, pe când în armata Germană şi în cea Austriacă nu există decât un singur comitet şi acela având un caracter cu totul tecnic.

In aceste armate, toate chestiunile, de orişice natură ar fi, se *rezolvă de* **persoane individual** *şi nu de* **colectivităţi.**

Pe când în Franţa de un timp încoace este o tendinţă de a micşorà numărul acestor comitete şi consilii, la noi din contra la fiecare legiferare nouă, numărul lor sporeşte.

Nu numai în ceeace priveşte autoritatea superioară,

dar şi pe la corpurile de trupă întâlnim adesea tot felul de comisiuni fie că sunt prevăzute de regulamente, fie adesea că sunt instituite de către şefii de corpuri, şi toate nu au decât o singură explicare:

Tendinţa fiecăruia de a scăpà de răspundere nevroind să ia o hotărîre singur.

Mai mult încă, tot de frica răspunderii, acolo unde diferiţii şefi nu pot să întrunească un comitet sau consiliu, îndată ce li se prezintă o chestiune asupra căreia nu au curajul să ià o hotărîre imediată, obişnuesc să ceară inferiorului să *refereze*, deşì regulamentele nu prevăd decât *ordine* dela superior la inferior şi *rapoarte* dela inferior la superior. Aceasta nu este în realitate decât un mijloc deghizat de a se acoperì cel puţin în parte de răspundere, prin aceia că inferiorul în referatul său pe lângă expunerea chestiunei, trebue să-şi deà şi părerea şi de cele mai multe ori şeful nu face decât să se ralieze la această părere, simţindu-şi astfel sufletul oarecum uşurat că la un caz de nevoie, va puteà cel puţin, în parte, să arunce răspunderea asupra inferiorului ce a făcut referatul.

Relele nu sunt atât de mari din faptul că dela comitete şi consilii nu ese decât hotărîri timide şi mediocre şi că de ordinar se pierde mult timp sau din aceea că diferiţii şefi prin mijlocul referatelor caută să scape de răspundere;

Pericolul cel mare constă mai cu seamă în aceea că războaiele fiind rare şi starea de pace foarte lungă, diferiţii şefi lucrând necontenit în acest mod, se face pentru ei o a doua natură şi atunci este foarte probabil că şi în caz de război vor continuà să lucreze după acelaş sistem, adică în loc să *ia hotărîri, vor cere referate şi vor convocà comitete şi consilii.*

De altfel vom cità un exemplu tipic în această privinţă: Generalul Kuropatkin în tinereţe erà de o mare îndrăsneală şi o impulsivitate nemai pomenită. Aceasta a şi făcut ca cel mai întrepid general al timpurilor moderne, vestitul Scobeleff să-l ià ca Şef de Stat-Major.

Este cunoscută îndrăzneala şi hotărîrile energice de

care Kuropatkin a dat dovadă cu ocazia luptelor dela munții Verzi în 1877. Ei bine, acelaș Kuropatkin ajunge cu timpul, Ministru de Războiu unde stă neîntrerupt 14 ani

In acest lung interval de timp, lucrând mereu prin referate și cu ajutorul comitetelor, atunci când este pus în capul armatei din Manciuria, devine de o timiditate și lipsă de încredere extraordinară. Pentru cea mai mică acțiune ce o proectà, el cereà întâiu referate dela subalterni și convocà tot felul de consilii pentru a se consfătuì.

Acest fapt nu se poate explicà decât prin aceea că o lungă obișnuință în modul de a lucrà, devenise pentru el o a doua natură.

Teamă ne este ca să nu se întâmple și la noi (așà cevà în caz de războiu, dacă se va mai continuà mult cu sistemul consiliilor, comitetelor și al referatelor.

Moltke a spus cu mândrie după 1870 că în tot timpul cât a durat războiul nu s'a ținut în armata germană nici un consiliu, pe când la Francezi ele erau nesfârșite.

Se știe mai cu seamă cum în ziua de 6 August, Generalul De Failly care se găseà cu corpul V-lea la Bitche și de unde puteà să ajute trupele care luptau în această zi fie la Woërth fie la Spicheren, în loc să ia o *hotărîre*, adună un consiliu de războiu și rezultatul este că rămâne în *inacțiune*.

Rezultă dar că comitetele și consiliile, instituite după cum s'a spus pentru a dà un caracter de continuitate în lucrări, din cauza nestabilității ministeriale, au în realitate o înrâurire nefastă asupra formărei caracterelor în oștire căci deprind pe diferiții șefi să nu aibă curajul răspunderei.

In consecință, asemenea *comitete și consilii ar trebuì desființate în armata noastră, urmând ca fiecare chestiune să fie rezolvată de o persoană și nu de o colectivitate.*

Lipsa unei răspunderi bine definite.

Se știe că soarta unui războiu nu depinde numai de conducere, ci și de pregătire.

In ţările unde anume persoane sunt însărcinate cu pregătirea armatei pentru războiu şi altele cu conducerea operaţiunilor, dacă ar fi să se stabilească la un moment dat răspunderile, ar fi foarte greu, deoarece nu se poate precizà, cari fapte sunt consecinţa conducerei şi cari ale pregătirei.

Dar chiar dacă o asemenea separaţiune s'ar puteà face şi dacă în ceeace priveşte conducerea operaţiunilor răspunderea cade asupra celui care comandă oştirea, nu tot acelaş lucru se poate spune şi de pregătire.

In adevăr, este cunoscut că toate instituţiunile unei oştiri, îşi trag valoarea mai cu seamă din legi şi nu atâta din regulamente.

Ori, în facerea acestor legi acţiunea ministrului, care ar trebuì să aibă toată răspunderea este foarte mică, deoarece el nu reprezintă în Parlament decât un singur vot, apoi ca om de guvernământ, Ministrul de Războiu face parte din cabinet, şi este obligat să aplice şi să împărtăşească ideile programului politic al Preşedintelui de Consiliu, adică în substanţă trebue să facă ca opera să fie în armonie cu interesele celorlalte departamente.

S'ar păreà deci că răspunderea pregătirei războiului ar aveà-o Parlamentul sau Parlamentele cari se succed într'un număr oarecare de ani, ce preced isbucnirea războiului.

Dar şi membrii Parlamentului la rândul lor, nu sunt decât expresiunea voinţei poporului, şi în caz că în popor ar fi un curent ostil armatei membrii Parlamentului nu ar puteà să lucreze în alt sens, căci nu s'ar mai bucurà de încrederea poporului; consecinţa ar fi deci că acel Parlament va încetà să mai deà mijloacele necesare pentru pregătirea armatei.

Răspunderea, dar nu poate să o aibe decât întregul popor, aşà încât cu drept cuvânt în asemenea state cu sistem parlamentar, cum este şi al nostru, se poate spune că ele au *nu numai guvernul dar şi armata care o merită.*

Iată pentru ce, în asemenea ţări, răspunderea pregătirei rămâne nedefinită.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "CAROL I" BUCUREŞTI

132121

De altfel un exemplu tipic în această privință îl avem chiar acuma, cu expediţiunea noastră militară în Bulgaria.

Dacă armata ar fi dat o mare bătălie, care desigur nu ereà să fie decât victorioasă pentru noi, ori şi câte greşeli s'ar fi săvârşit, ori şi câte pierderi am fi avut, totul ar fi trecut sub tăcere în faţa victoriei câştigate.

Din nenorocire, armata nu a fost pusă la această frumoasă încercare şi atunci graţie spiritului nostru critic cum spuneam dela început, unii s'au năpustit asupra instituţiunii noastre cu o furie sălbatică, din cauză că în câtevà ocaziuni au fost lipsuri şi trupele au trebuit să sufere.

Toţi aceştia strigau ca să se deà la iveală vinovaţii; ca o consecinţă s'au numit o serie de comisiuni de anchetă pentru a stabilì răspunderile. Deşi în momentul când scrim aceste rânduri, comisiunile sunt în plină activitate, rezultatul îl prevedem de pe acuma. Ele nu vor constatà nimic, adică *nu vor puteà stabilì răspunderile, căci* lipsurile şi neajunsurile pentru care se face atâta caz, nu sunt consecinţa greşelilor unor anume persoane, ci urmarea naturală a lipsurilor de care sufereà armata în momentul decretărei mobilizărei ca un rezultat al pregătirei anterioare şi de care nu pot fi făcuţi răspunzători nici anume persoane dintre militari, nici ministrul sau foştii miniştrii de războiu, nici parlamentele care s'au succedat ci întregul popor al ţării, pentrucă el a avut armata pe care singur a vroit-o şi aşà cum a înţeles el s'o aibă.

*

* *

In rezumat. Din cele spuse până acì rezultă că sunt 2 cauze principale, cari fac ca la noi instituţiunea comandamentul superior, să prezinte lacunele ce am semnalat. Acestea sunt:

1. Faptul că nu există o singură persoană care să aibă comanda *directă* şi *efectivă* a armatei în timp de pace.

2. Nestabilitatea ministerială prin faptul că Ministrul de Războiu este responsabil de actele sale către Parlament şi nu către capul statului.

Deoarece la noi este vorba ca în curând să se modifice Constituţia, factorii în drept ar trebuì să examineze aceste 2 chestiuni cu toată atenţia.

II.

Caracteristicele câtorvà legi organice.

In principiu sunt 2 categorii de legi organice: Unele cari se referă la relaţiunile directe între populaţiunea civilă şi armată cum ar fi spre ex. legea de recrutare, legea asupra rechiziţiunilor, etc. Altele din contra se referă la chestiuni pur militare, aşà spre ex. legea de organizare a armatei, legea de înaintare, etc.

Caracteristica legilor din prima categorie este, că ele trebuesc să fie foarte minuţioase, adică poporul prin reprezentanţii săi (membrii parlamentului) are dreptul să hotărască în detaliu ce înţelege să deà pentru armată. Autorităţei militare nu-i poate rămâne decât o mică parte de iniţiativă în această privinţă.

Din contra, caracteristica legilor din a doua categorie, este că ele trebue să fie cât se poate de larg concepute, deoarece reprezentanţii poporului nu au competinţa necesară de a intrà în detalii de asemenea natură şi apoi trebue să se lase autorităţii militare, care are întreaga răspundere toată libertatea posibilă.

La noi, legiuitorii nu prea au observat aceste prescripţiuni. Aşà spre ex. legea de recrutare şi legea de rechiziţiuni, care ar trebuì să fie atât de minuţioase în cât să nu aibà nevoe de regulament, sunt în realitate destul de larg concepute, aşà în cât cum s'a întâmplat mai cu seamă cu fosta lege de recrutare, pe lângă regulamente mai existà un număr nesfârşit de circulări, ordine directive, instrucţiuni, etc., ceeace făceà că biata lege aproape nici nu mai existà.

Acelaş lucru se poate spune despre legea de rechiziţiuni, care fiind concepută în termeni prea largi, a dat naştere la o serie de neorânduelі cu ocazia mobilizărei din acest an.

Trecând acum la cealaltă categorie de legi, un fapt caracteristic este de observat:

Când în capul departamentului războiului sau găsit oameni cărora le lipsiau principiile de organizare, atunci vedem făcându-se legi ca aceia a organizării Ministerului de Războiu, care este o chestiune ce nici nu trebuià legiferată putând formà cel mult obiectul unui regulament.

In adevăr nu erà cazul să se amestece parlamentul într'o chestiune unde nu aveà competinţa; iar ministrul să-şi pue singur un frâu la schimbarea unor dispoziţiuni când ar constatà la un moment dat că legea prezintă lacune, deoarece este ştiut că o lege să modifică mult mai cu greu decât un regulament.

Când însă în capul departamentului războiului s'au găsit oameni cari aveau cunoştinţi profunde de organizare, atunci legile întocmite au corespuns în totul principiilor arătate.

Aşà spre ex. legea de organizare a armatei din 1908 este concepută în spiritul cel mai larg posibil. Ea are un caracter cu totul general, membrii parlamentului lăsând autorităţei militare toată libertatea de acţiune, în ceeace priveşte chestiunile de detaliu.

Imi amintesc că atunci când această lege a fost votată mulţi ofiţeri o criticau pe motivul că nu ar fi o lege, ci un curs de organizare, sprijinindu-şi afirmaţiunea între altele pe faptul că legea nu specifică (ca vechea lege a comandamentelor) câte corpuri de armată, divizii, brigăzi, regimente, etc., trebue să avem.

Legea spuneà pur şi simplu că armata se compune din corpuri de armată, corpurile de armată din divizii, diviziile din brigăzi, brigăzile din regimente, etc.

Ei bine tocmai spiritului larg în care a fost concepută această lege, se datoreşte faptul că ea este şi astăzi în vigoare, cu toate că de atunci i s'a adus mici modificări,

însă nici una de principiu; și tot mulțumită acestei legi se poate masca aceeace s'ar puteà pune pe picior de războiu.

In această ordine de idei, trebue să mai spunem că la noi se agită de câtvà timp întocmirea unei legi a cadrelor, dela care se așteaptă multe binefaceri.

In realitate această lege nu va face decât să restrângă libertatea de acțiune a autorității militare, trebuind ca pentru cea mai mică schimbare în organizmul militar, să se capete aprobarea parlamentului.

Se vroește adică prin această codificare să se obție o mai mare continuitate și stabilitate.

Ori, după cum am văzut, stabilitatea se obține mai ușor concepând legile într'un spirit larg, așà după cum este legea din 1908, care cu toată mania unora de a legiferà cu orice preț, a rămas inatacabilă în principiile ei.

O lege a cadrelor socotim că este desavantagioasă pentru armata noastră, căci nu ar fi decât o tendință și mai mult pentru codificare, ale cărei consecințe le-am arătat dejà.

De altfel o astfel de lege nu există decât în armata franceză, unde se știe că domnește tendința ca totul să fie legiferat și regulamentat, pe când în armata germană sau austriacă o asemenea lege nici nu se poate concepe.

In general, la noi parlamentul nu se prea amestecă în legile militare și de ordinar le votează fără modificări ceeace după cum am spus este un mare bine din punct de vedere militar.

Totuși este de observat că de câtivà ani, comisiunile bugetare intervin pentru a aduce modificări bugetului prezentat de Ministerul de Războiu.

Se știe că legea bugetară este cea care influențează mai mult cantitatea și calitatea armatei, și tocmai în această chestiune intervin comisiunile bugetare pentru a introduce modificări care adesea nu urmăresc un interes general, că grație individualismului nostru pronunțat au alte scopuri.

Așà spre ex. Intr'un an comisia bugetară intervine pentru a sporì numărul Generalilor de Divizie, în alt an pen-

tru a creià anume unităţi chiar pe ziua de 1 Aprilie, deşi Ministerul de Războiu propusese înfiinţarea lor pe ziua de 1 Octomvrie deoarece nu aveà încă materialul pregătit, etc.

Ar fi dar mult mai bine dacă parlamentul ar admite în bloc bugetul sau l'ar respinge, dar să nu intervină în asemenea detalii.

*
* *

Legea de înaintare. Examinarea acestei legi este cu deosebire importantă din punctul de vedere al studiului nostru, deoarece minuţiozităţile ei provin nu numai din cauza sistemului politic (tendinţa de codificare excesivă pentru a dà un caracter de permanenţă instituţiunilor faţă de nestabilitatea ministrului) dar şi din pricina slabei noţiuni a principiului de autoritate, provenită după cum s'a spus, din cauza individualismului nostru exagerat.

In adevăr, nici o instituţiune nu atinge mai de aproape interesele individuale şi ca atare nici una nu este mai mult supusă criticei ca legea de înaintare.

Aceasta este şi cauza pentru care toţi legiuitorii la noi au căutat să întocmească o asemenea lege în modul cel mai detaliat posibil, renunţând în aparenţă de bună voie la orice drepturi, numai pentru a nu fi bănuiţi de părtinire, căutând însă în acelaş timp de a satisface interesele fiecăruia.

Faţă de atâtea preocupări din partea noastră pentru interesul individual, stă nepăsarea germană unde se ştie că nici nu există o lege de înaintare. Domnul General Averescu în studiul său „Inaintările în armată" spune:

„In Germania nu există o lege propriu zisă de înaintare, lege care să hotărască cum şi când pot sau trebue să înainteze ofiţerii, lege care să stabilească ce anume drepturi au ofiţerii cu privire la înaintare, lege care să hotărască în ce mod poate sau trebue să exercite dreptul de a înaintà, autoritatea căreia revine acest drept. Totul este nedeterminat, este lăsat arbitrarului absolut, bunului plac neţărmurit şi poate tocmai pen-

trucă nu există îngrădiri în contra bunului plac, de aceea se şi simte acolo, mai puţin ca ori unde, nefasta lui înrâurire.

„Autoritatea suverană se bucură de cea mai desăvârşită libertate de acţiune, nu este supusă nici unui fel de control, şi fapt extraordinar nici chiar controlului presei.

„Drept pentru ofiţeri de înaintare, nu există. Lipsind acest drept, natural că lipsesc şi toate acele prescripţiuni de detaliu, cari nu sunt la urmă decât măsuri de îngrădire, pentru a garantà respectarea lui.

„Şi cu toate acestea, ceeace caracterizează mersul înaintărilor în Germania, este regularitatea şi stabilitatea procedeului.

„Această regularitate şi stabilitate provine, nu din faptul că în Germania oamenii sunt de o natură deosebită, sau din faptul că acolo ar lipsì celor mici ca şi celor mari defectele proprii firei omeneşti, ci din aceea că dreptul de a conferì gradele este lăsat *exclusiv, şi de fapt, în mâna unei puteri*, care mulţumită condiţiunilor politice locale, poate nu numai să planeze deasupra atmosferei, bântuită de curenţii diferitelor mici pasiuni, dar şi să pue stavilă direct oricărei influenţe, străine intereselor propriu zise ale armatei"

In armata Austro-Ungară chestiunea înaintărilor este hotărîtă printr'un modest regulament, care în 1907 a fost refăcut.

Din contra, în ţările latine (unde, individualismul este desvoltat, după cum s'a spus) ca Franţa, Italia şi la noi, totul este prevăzut prin lege sau regulamente.

Una din aceste particularităţi este scoaterea la pensie din oficiu atunci când ofiţerul a atins o anumită limită de vârstă.

Aceasta nu este decât abdicarea cea mai complectă a drepturilor autorităţii militare.

Sunt energii vitale ca minte, suflet şi aptitudini fizice, cari se uzează foarte greu, aşà încât se menţin în plină vigoare până la adânci bătrâneţi. Şi cu toate acestea trebue să se supue inexorabilei legi a limitei de

vârstă, adică trebue să ne bazăm numai pe defecte sau calităţi închipuite, pe când nu sunt rare cazurile când ofiţeri deveniţi neapţi pentru serviciu, înainte de a împlinì limita de vârstă, rămân totuşi în armată pentru a nu-i lovì în interesele *personale*, sau spre a nu îngreuià prea mult casa pensiilor.

In Germania şi Austro-Ungaria neexistând o lege de înaintare, nu hotăreşte decât voinţa şefilor erarhici.

Se citează în această privinţă, cazul că dacă în armata germană ar fi existat o asemenea lege în 1870, Moltke nu ar fi fost decât cel mult un modest şef de etape sau comandantul unei unităţi teritoriale, ca unul ce trebuià să fie scos de mult la pensie.

O altă caracteristică a legei noastre de înaintare sunt examenele. Pe când toate armatele le-au desfiinţat cu totul, noi le-am înmulţit.

In adevăr până acuma câţivà ani erà numai examenul pentru gradul de Maior, acuma există şi pentru cel de General.

Nimic nu poate să vateme mai mult principiului de autoritate (de care noi avem atâta nevoie) decât aceste examene; pentrucă ele dovedesc că noi simţim nevoià unui fapt *evident, pipăit;* numai aşà ne putem convinge până la un punct cel puţin că nu am fost nedreptăţiţi dacă spre exemplu nu suntem înaintaţi; apoi examenele reprezintă un criteriu uniform în aprecieri; numai că în faţa acestor avantagii (a căror trebuinţă nici nu este simţită în alte armate şi ar puteà nici la noi să nu fie simţită, dacă am fi educaţi şi instruiţi cu aceeaşi unitate de vederi) stă dezavantajul în ceeace priveşte apreciere: comisiunei de examen, care în realitate constitue un *control* al părerilor emise de şefii direcţi ai ofiţerilor; apoi o asemenea apreciere este făcută de către o comisiune care poate că vede pentru întâia oară pe ofiţerul ce are în faţă.

In mod logic ar trebuì deci să ajungă proba, mult mai temeinică, pe care candidatul o trece zilnic în faţa şefilor săi direcţi, deoarece aceasta are caracterul conti-

nuităţii şi al serviciului de ani îndelungaţi, executat în cele mai variate împrejurări ale vieţii.

Ce prestigiu să mai aibă un comandant de brigadă, divizie şi corp de armată, care în timp de 4—5 ani notează în chipul cel mai favorabil pe un Colonel, şi acesta, când vine înaintea comisiunei de examen din care poate nici unul din membrii nu-l cunoaşte, cade după o singură probă.

Cred că o mai mare atingere a principiului de autoritate nici nu se poate închipuì; de aceia aceste examene nu pot fi justificate din nici un punct de vedere şi ar trebuì desfiinţate.

In ceeace priveşte examenele căpitanilor aspiranţi la gradul de Maior, ele erau justificate la noi în trecut până la un oarecare punct, pe deoparte prin faptul că regimentul nu formà o şcoală pentru ofiţeri ca astăzi, iar pe de alta că diferiţii şefi erarhici nu aveau pregătirea suficientă pentru ca să supue pe candidat la toate probele, cari ar fi fost necesare spre a se hotărî în mod precis asupra aptitudinelor sale de a devenì ofiţer superior.

Astăzi asemenea lucruri s'au schimbat, aşà că nicì aceste examene pentru gradul de Maior nu-şi mai au raţiunea să existe.

D-l General Averescu, în studiul citat spune în această privinţă:

„Câtă importanţă are în fine seriozitatea şi scrupulozitatea aplicării legii în spiritul ei, ajunge să reamtim faptul că pentru a obţine gradul de Maior, pe lângă celelalte condiţiuni comune tuturor înaintărilor, de multă vreme s'a mai adăogat şi proba examenului, pentru a se constatà cu mai multă certitudine, destoinicia intelectuală. Toată lumea însă ştie, că la nici un grad nu s'a văzut surprinderi mai mari ca la acel de Maior, lucru care a fost cu atât mai izbitor şi mai neexplicabil, cu cât examenul a fost constituit anume, pentru a înlătura asemenea surprinderi.

„S'au văzut căzând ofiţeri, cari în urmă au dovedit a fi într'adevăr meritoşi, iar în schimb reuşind alţii,

cari nu puteau să justifice nici măcar titlul de autodidacţi.

„Asemenea anomalii au îndoita consecinţă, de a influenţà în rău gustul pentru muncă şi de a sdruncinà, în modul cel mai dăunător armatei, simţul echităţii".

Vom mai examinà în fine o singură chestiune din această lege, adică aceea a propunerilor pentru înaintare.

In armata germană şi austriacă, unde conştiinţa fiecăruia este atât de desvoltată, toate înaintările se fac numai în baza propunerilor *individuale* ale şefilor erarhici, fără să intervie vre-un organ special, care să schimbe cevà din cele hotărîte de către aceşti şefi.

De fapt, cabinetul militar cum este în Germania, nu face decât să adune datele pentru a le supune aprobării Impăratului.

Acest mod de a procedà, reprezintă cea mai solemnă afirmaţiune a *autorităţii unui singur om*, adică a aceluia care are întreaga răspundere a conducerii regimentului sau serviciului ce comandă.

La noi este ştiut că chestiunea înaintărilor se regulează de nişte adunări cu caracter colectiv, adică comitetele. Şi de unde până acum câţivà ani nu existà decât un singur comitet, acel al Inspectorilor Generali, acum ele s'au înmulţit, căci la fiecare Corp de Armată mai există încă câte un mic comitet.

Am arătat îndeajuns cari sunt caracteristicele adunărilor cu caracter colectiv, ce fel de hotărîri dau ele, etc., pentru ca să fie nevoie să mai insistăm asupra acestei chestiuni.

In realitate, teama fiecăruia de a luà răspunderea, justifică existenţa acestor comitete pentru înaintare, unde numai aprecierea şefilor erarhici, fără nici o cenzură sau modificare, ar trebuì să constitue unicul criteriu pentru a hotărî asupra înaintărilor.

*
* *

O altă chestiune de care ne vom ocupà, este aceia a *mutării* ofiţerilor, care, este adevărat, nu formează obiectul unei legi speciale, însă are o mare influenţă asupra

instituţiunii şi tocmai prin mutări se scoate în evidenţă şi mai mult individualismul nostru, adică că interesul fiecăruia primează asupra interesului comun.

In adevăr, nu există armată în Europa, unde ofiţerii să se mute mai des ca la noi.

In mod invariabil în lunile Octomvrie şi Aprilie al fiecărui an, ziarele îşi umple coloanele anunţând: **„marea mişcare din armată".**

Pentru a nu cità decât un singur exemplu vom spune că anul trecut un Colonel în interval de 3 luni a fost mutat la 4 regimente şi aceasta nu ca o pedeapsă sau pentru anume nevoi ale serviciului, ci fiindcă astfel îi dictau interesele personale.

Mă gândesc cu groază, ce vor fi spunând acei dintre străini, cari ne urmăresc de aproape, când văd atâta lipsă de stabilitate în corpul nostru ofiţeresc.

Şi în armata Austro-Ungară mutările se fac de două ori pe an (Maiu şi Noemvrie), dar cu toate că forţa acestei armate este de trei ori mai mare ca a noastră, totuşi numărul ofiţerilor mutaţi este foarte mic.

Cum vroim ca regimentele noastre să aibă o individualitate, adică să se desvolte spiritul de corp când acei cari ar trebuì să constitue continuitatea şi tradiţia, nu fac decât să treacă pe la corpurile de trupă, timpul strict necesar pentru a-şi face diferite stagii impuse de lege?

In loc ca menirea ofiţerilor să fie de a instruì companiile, bateriile, escadroanele, batalioanele şi regimentele; aceste unităţi servesc ele astăzi de fapt ca un mijloc ofiţerilor cari vin numai pentru un timp foarte scurt şi apoi pleacă la vre-un comandament, şcoală, etc., unde serviciul este mai comod şi unde mai cu seamă pot fi apreciaţi favorabil de către diferiţii şefi fără ca unii din ei să aibă de fapt o prea mare valoare.

In armata germană foarte mulţi ofiţeri, rămân în acelaş regiment toată viaţa lor. Apoi înaintarea făcându-se în general la vechime, afară de mici escepţii, ofiţerii stau foarte mult timp în acelaş grad.

Dar, pentru a se obţine o permanenţă şi mai mare

în această armată, s'a separat gradul de funcție, așà încât o companie poate fi comandată de un Locotenent, Căpitan sau Maior.

Este deci posibil ca un ofițer în timpul cât obține două, trei grade adică opt la zece ani, să comande aceeași unitate.

De asemenea batalioanele și regimentele pot fi comandate de Maiori, Lt.-Coloneli sau Coloneli.

Numai prin aceste mijloace poate să nască tradiția într'un corp de trupă și să se păstreze cu atâta sfințenie.

In zadar vom încercà să facem să nască spiritul de corp prin anume ordine ministeriale, el nu va puteà să ià naștere și să se desvolte, decât în mijlocul unei complecte stabilități.

Tocmai de această lipsă de stabilitate suferim noi și *pe câtă vreme ofițerii se vor mutà cu atâta ușurință, ca astăzi, nu va existà în regimente nici tradiție și nici spirit de corp.*

III.

Caracteristicele câtorvà regulamente.

In general nicăeri ca în regulamente nu se observă la noi mai mult tendința de codificare.

In armata noastră totul este regulamentat.

S'ar puteà formà o enormă bibliotecă, numai adunând la un loc toate regulamentele, ordinele, circulările, instrucțiunile, etc., și cari tocmai din cauză că sunt atât de numeroase, nu se mai pot respectà și aplicà.

Autorul unui regulament, atunci se simte mai mulțumit și își închipue că a făcut o operă mare când a fost în *stare să prevadă totul*, și nu-și dă seamă ce rău imens face acelora însărcinați să aplice acel regulament, căci nu le mai lasă nici-o portiță de scăpare ca să-și poată arătà și ei la un moment dat personalitatea lor, făcând acte de inițiativă.

Regulamentele lucrate după un asemenea sistem, au o influență educativă nefastă.

In alte armate, dar mai cu seamă în cea germană regulamentele nu arată decât scopul de atins, rămânând alegerea mijloacelor la iniţiativa fiecăruia.

Atunci se naşte o luptă între ofiţeri, fiecare vroind să dovedească că metoda ce a întrebuinţat este cea mai bună. In realitate nici unul nu are metoda sa proprie, ci fiecare împrumută câte cevà din procedeurile vecinului său şi prin aceasta *uniformitatea* (adică tocmai ceeace urmăresc regulamentele) se *crează dela sine. Regulele nu sunt impuse de superiori, ci se impun prin ele, însăşi.*

In această armată nimeni nu ar puteà să conceapă ideia că un regulament ar puteà fi discutat, pe când la noi sunt adesea şedinţe oficiale pentru *discuţia* regulamentelor.

*
* *

Regulamentele ce avem se pot împărţì în două mari grupe:

Unele de ordin tactic, cum sunt regulamentele de instrucţie, de manevră şi de luptă a fiecărei arme, precum şi serviciul în campanie; iar altele de ordin educativ, disciplinar şi administrativ, cum sunt: Regulamentul serviciului interior, Regulamentul serviciului în garnizoană, Regulamentul de administraţie, de cazarmare, etc.

Nu vom analizà caracteristicele regulamentelor din prima categorie, căci ar însemnà să eşim din cadrul studiului ce ne-am propus.

O singură observaţiune este de făcut în această privinţă: Cu spiritul nostru de imitaţiune, am copiat mai toate regulamentele după acele ale armatelor străine.

Pe când însă, spre ex. *regulamentul infanteriei* este după cel german, acel al artileriei este luat după francezi.

Lucrul nu are mare importanţă în ceeace priveşte partea formală, evoluţiuni, etc., pentru luptă însă armatele mari au doctrina lor proprie şi aceasta contribue tocmai ca la noi să nu fie unitate de vederi în ceeace priveşte conducerea luptelor.

In schimb însă este şi un mare avantaj: Aceste regu-

lamente fiind luate după cele străine, cari pun un mare preț pe *inițiativă*, cer și ele acest lucru dela toți șefii.

Din nenorocire însă, vin regulamentele din categoria doua, adică acelea care ne dau practica de toate zilele, de care necontenit ne lovim și cari par'că sunt într'adins făcute ca să înăbușe orice spirit de inițiativă.

Cum vroim noi să nască și să se desvolte această frumoasă plantă exotică numită inițiativa, care pentru ca să crească are nevoe de atâtea îngrijiri, când, la fiecare pas regulamentul serviciului interior și mai cu seamă cele administrative, vin par'că înadins să pue un frâu oricărei încercări de independență?

Iată ce spune în această privință Lt.-Colonel Balk în „Militär Zeitung" No. 50, din 7, XII, 1912:

„Cele mai bune comentarii asupra importanței inițiativei la războiu sunt datorite unui scriitor rus, și cu toate acestea acțiunile independente și setea de responsabilitate rămân lucruri necunoscute în armată rusa.

„In asemenea condițiuni, apariția unui geniu izolat, cum fu Skobeleff, nu a putut să creeze o școală. Ca și un meteor luminos, el apărù și dispărù fără să lase urme.

„Campania din Manciuria a fost pierdută, nu din cauza împrejurărilor defavorabile din partea rusească, sau a superiorității morale a Japonezilor, dar *numai din cauza lipsei dorinței de răspundere* și de orice îndrăsneală la Inaltul Comandament".

In ceeace privește armata noastră ne vom ocupà în special de regulamentele de ordin administrativ, căci ni se pare că ele sunt cele mai primejdioase.

Baza acestor regulamente se poate spune că este o *centralizare* excesivă și *neîncrederea*.

Tendința aceasta centralizatoare este o caracteristică generală a poporului nostru, și după cum spune marele om de stat, d-l P. P. Carp în expunerea de motive a proiectului de lege pentru descentralizarea administrativă, ea provine din cauza prea marei noastre omogenități, așà încât nu s'a putut manifestà la noi nici o forță centrifugă. Tot d-sa mai adăogă:

„Prea marea centralizare înăbușește *libera desfășurare a inițiativei*, puterea centrală devine atât de covârșitoare, în cât poporul pierde încetul cu încetul, deprinderea de a exercità libera sa voință.

„*Caracterele se atrofiază*, și nici comoțiuni violente nu mai sunt în stare, precum ne-o arată istoria, a redà acelor cari au pierdut deprinderea de a se conduce singuri, posibilitatea de a decide de soarta lor".

In armata noastră, centralizarea pe lângă cauza generală arătată, adică prea marea omogenitate a poporului, mai provine și din cauza spiritului de imitațiune.

In adevăr, noi am copiat, după cum s'a spus, instituțiunile noastre după cele franceze.

Ori, în această armată din aceleași cauze și mai cu seamă a unei tradițiuni, încă din timpul lui Louvois, precum și a temerii că descentralizarea ar puteà înlesnì loviturile de stat, centralizarea este foarte mare; așà încât prin imitațiune nu am făcut decât să amplificăm un defect, care tocmai trebuià corectat.

In ceeace privește *neîncrederea*, ea provine din pricina fricei de răspundere. In adevăr, din această cauză, nimeni la noi nu voește să-și asume o răspundere cât de mică, fiecare aleargă să se pue la adăpostul unui regulament, decizie, ordin, etc., și de acì rezultă acea mașină greoaie numită *biurocrația de care cu toții ne plângem, dar care în realitate este vroită chiar de noi.*

Orice act administrativ trebue să fie verificat, controlat de cel puțin 3—4 organe superioare. Așà spre ex.: Inspecțiunile cu caracter administrativ sunt nenumărate. Evident că ele trebuesc făcute, dar nu atât de des cum prescriu regulamentele noastre, căci orice s'ar zice o asemenea inspecțiune este inspirată de neîncredere; și când bunăoară, un comandant de batalion va face companiilor sale toate inspecțiunile prevăzute de regulamentele administrative, ele fiind atât de numeroase, încep să devie bătătoare la ochi pentru inferiorii căpitanului și aceasta va aveà de rezultat o scădere a autorității comandanților de companii, față de inferiorii lor.

La noi din cauza sistemului centralizator, afluesc la

Minister chestiuni cari ar trebuì rezolvate de Corpurile de Armată sau Divizii, aşà în cât personalul acestui departament este tot atât de numeros ca şi în Austro-Ungaria, care se ştie că are o armată de trei ori mai mare ca a noastră.

Chestiunile cele mai mici, cari ar trebuì rezolvate direct de comandanţii de batalion sau regiment, formează adesea obiectul unui ordin ministerial. Apoi chiar sistemul de a lucrà nu este de loc recomandabil: Nici o administraţie care are grija economiei forţelor şi a unei bune întrebuinţări a personalului, nu ar puteà să admită o organizare asemănătoare cu acea dela noi.

O aceeaşi chestiune pentru ca să fie rezolvità nu numai că trece prin mai multe direcţiuni sau servicii, dar chiar în aceeaşi direcţiune este studiată de mai multe biurouri şi în acelaş biurou de mai multe persoane.

Toate aceste dispoziţiuni izvorăsc numai din cauză că se doreşte cât mai multe *controluri*, ca rezultat al neîncrederii despre care am vorbit. Şi este o observaţie psihologică în această privinţă: Cu cât individualitatea fiecărei persoane chemate să lucreze la o anume chestiune este mai pronunţată şi cu cât acele persoane vor pune mai multă conştiinţă în executarea lucrării, cu atât mai mult părerile vor fi mai diferite.

Din acest mod de organizare a lucrului, va rezultà de cele mai multe ori, *o soluţiune de compromisuri, adică mediocră.*

Trecând acum la comandamentele intermediare de corp de armată şi divizie, observăm că la noi comandanţii acestor unităţi au răspunderea administrativă pe când în Germania şi Austro-Ungaria se consideră ca ofiţerii de un grad aşà de înalt, nu trebue să intre în detalii de administraţie.

Din această cauză la noi aceşti comandanţi sunt prea mult absorbiţi de chestiunile administrative, aşà că de multe ori neglijează alte lucruri cari se referă direct la pregătirea războiului, cum ar fi spre ex. instrucţia trupelor.

In adevăr, pe când lucrările administrative sunt sus-

ceptibile de un control uşor şi imediat, din contra, oarecari lacune şi lipsuri în instrucţia trupelor nu ese la iveală întotdeauna în mod aşà de aparent.

De acì urmează că, pe când în chestiunile de instrucţie, cu greu se pot stabilì răspunderile, căci lipsurile şi lacunele nu se pot constatà decât foarte târziu din contra, greşelile făcute în lucrările administrative sunt observate numai decât şi ele implică totodată răspunderea directă şi imediată a Generalilor comandanţi.

Dacă dela corpurile de armată şi divizii ne coborîm la regimente, sistemul de centralizare şi neîncredere apare şi mai izbitor: Regulamentele noastre spun categoric că regimentul este unitatea administrativă, pe când în realitate nu ar trebuì să fie în timp de pace decât unitatea de instrucţie, pentru ca comandantul său, liber de ori şi ce preocupări administrative să se poată ocupà numai de instrucţia regimentului.

La noi lucrurile se petrec invers, prin faptul că comandanţii de regiment sunt răspunzători de administraţia unităţii lor, cei mai mulţi îşi îndreaptă toată activitatea numai în această direcţiune, pentrucă după cum s'a spus „răspunderile pot fi imediat stabilite", în schimb puţini se preocupă aşà după cum ar trebuì de instrucţia regimentului.

De altfel această centralizare administrativă pe regimente este greşită şi din punct de vedere tecnic.

In adevăr, dacă în timp de pace comandantul de regiment şi cu un ofiţer de aprovizionare pot să satisfacă nevoilor de întreţinere, căci nu este vorba decât de 1.000—1.200 oameni, apoi chiar acţiunea noastră în Bulgaria ne-a dovedit, cât este de greu ca aceste persoane să-şi poată îndeplinì însărcinările când sunt de hrănit 3.000—3.500 oameni.

Pentru aceste motive se impune deci o descentralizare administrativă pe batalioane sau divizioane, ca în Germania.

Din toate acestea rezultă că regulamentele noastre administrative ar trebuì schimbate, punându-se cu desăvârşire pe alte baze decât cele existente, adică în loc de

centralizare şi neîncredere, să domnească pretutindeni **descentralizarea şi încrederea.**

Concluziuni.

Din cele spuse, rezultând că pe lângă foarte multe calităţi bune, noi avem şi oarecari calităţi negative ale rasei, cari fac ca instituţiunile militare să se resimtă, va trebuì să recurgem la toate mijloacele pentru a ne îndreptà, deoarece numai atunci vom puteà să ne afirmăm în mod demn când necesitatea o va cere.

Acelora cari cred că aceste sforţări ar fi zadarnice, li se poate răspunde că pentru ca asemenea întreprinderi să reuşească, este nevoie de sacrificii şi tocmai acestea trebuesc înfiltrate; noi având nevoie nu de *idei*, care sunt totdeauna accesibile inteligenţei şi spiritului latin, ci de *sentimente* de supunere şi renunţare, la care am fost în totdeauna protivnici.

Pentru aceasta este nevoie de o muncă înceată, care să se îndeplinească cu răbdare şi constanţă, la care vom reuşì, deoarece picătura de apă care cade continuu, sfârşeşte prin a găurì chiar stânca cea mai tare.

Prin mijlocul unei bune educaţiuni, vom puteà după o serie de ani, dacă nu să transformăm radical ceeace ar fi imposibil, dar desigur să modificăm caracterul nostru în părţile sale mai puţin favorabile desvoltării spiritului militar.

„Bunele regulamente, zice Generalul italian Sismondo, aruncă sămânţa, dar fructele nu se culeg decât după mult timp de răbdare şi muncă inteligentă.

„Când principiile cari au inspirat regulamentele sunt astfel perfect înţelese şi simţite, pentru a fi ajuns conştiente la toţi aceea cari trebue să le aplice, atunci fructul este copt.

„Pentru ca aceasta să se întâmple, trebue ca în practică, la început regulamentele să căutăm a le *adaptà oamenilor aşà cum sunt*, dar fără a pierde nici odată din vedere că e nevoie de a face tot posibilul ca ele *să devie cu timpul aceeace ar trebuì să fie.*

„Dacă dela cuvântul regulament, se trece la acel de *lege*, atunci concepția rămâne intactă, numai că sfera de acțiune a acelora cari aplică regulamentele, adică a autorităților inferioare, se mărește la sfera de acțiune a acelor cari aplică legile, adică guvernul depozitar al puterii executive.

„Guvernul este acela, care la urma urmei, poate face mult, pentru ca cei de sub ordinele sale, să *devie ceeace ar trebuì să fie*".

Pentru a ne convinge despre temeinicia acestor afirmațiuni, este destul să observăm ce se întâmplă cu presa în viața unui Stat.

In adevăr, nimeni nu contestă că presa este în acelaș timp expresiunea și conducătoarea opiniei publice.

Poporul întreg concură ca să-i deà tonul și caracterul, și cu toate acestea în mod inconștient poporul sfârșește prin a-i admite dominațiunea și respectà ideile.

In acelaș mod ar trebuì să procedeze la noi cu instituțiunile militare, adică întocmind la început legi, regulamente, etc., care să fie adaptabile caracterului nostru, iar cu timpul modificându-le în mod treptat, până se va ajunge ca ele să devie ceeace ar trebuì să fie.

Altfel dacă se va continuà pe calea actuală, ofițerii noștri fiind ocupați necontenit cu cercetarea minuțioaselor particularități ale legilor și regulamentelor, adică la o grijă continuă de a respectà formalismul biuroucratic, vor sfârșì prin a pierde caracteristica ofițerului combatant, pentru a căpătà pe cea a funcționarului militar.

Cu timpul aptitudinea viziunei complexe a lucrurilor va dispare; pasiunea pentru cariera armelor va sfârșì prin a se nimicì, neputându-se desvoltà în câmpul liber al activității aleasă de propria vocațiune. Serviciul însăși devenind enervant și antipatic, rezultatul final va fi acela de a aveà șefi mai înclinați spre pedantism și observatori în amănunțimi a micilor lucruri, decât adevărații comandanți de trupe.

In fine pentru a terminà cu acest studiu vom spune că concepția răspunderei este stâlpul în jurul căruia

toate considerațiunile trebue să se învârtească și care după cum s'a văzut, am căutat să o scoatem mai mult în evidență.

Nu poate să existe ideia de *comandă* fără ca mintea să nu fugă imediat la acea a *răspunderei*.

Comanda și răspunderea sunt două elemente nedespărțite.

Cine râvnește la una, trebue neapărat să-și asume și pe cealaltă.

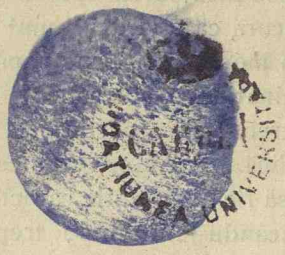

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "CAROL I" BUCUREȘTI
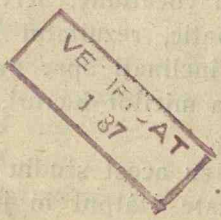
VERIFICAT 2017